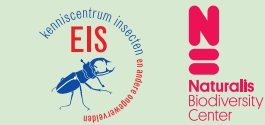

Landplatwormen

Als je geluk hebt kun je op relatief koele, vochtige en donkere plaatsen landplatwormen aantreffen. Overdag verstoppen ze zich onder planken, potten of stukken plastic. In de schemering jagen ze op kleine prooidieren, zoals regenwormen en slakken. Naast de twee inheemse soorten worden er steeds meer exotische platwormen in Nederland aangetroffen, vooral in kassen maar ook in tuinen. Met deze zoekkaart is het mogelijk om de landplatwormen die al bekend zijn in Nederland, op naam te brengen.

Dolichoplana sp.
Exotische soort, in Nederland alleen in kassen aangetroffen. Opvallend lang (5-10 cm, zelden tot 20 cm), met een afgeplat lichaam en twee grote ogen, gelegen achter het afgeronde, enigszins concave vooreinde. Soorten van dit genus hebben vier, vijf of zes donkere lengtestrepen op de rug op een lichtbruine achtergrond. De exemplaren die in Nederland gevonden zijn waren tot 11 cm lang en hadden vijf rugstrepen in de lengterichting.

Anisorhynchodemus sp.
Exotische soort, in Nederland alleen in kassen aangetroffen. Klein (tot 3 cm) met een ovaal of afgeplat lichaam en twee grote ogen nabij het taps toelopende vooreind. Kleur en patroon van de lengtestrepen op de rug kunnen variëren, maar de Nederlandse exemplaren hadden een donkergrijs tot zwart gekleurde rug met twee bleke lengtestrepen

Blauwgevlekte landplatworm *Marionfyfea adventor*
Exotische soort. Relatief klein (1 cm). De rug is onregelmatig licht- en donkerbruin gevlekt met daarop kleine iriserende blauwe vlekjes. Onderzijde bleek egaal bruin. In totaal 70-80 ogen, gerangschikt in een enkelvoudige rij rond de voorpunt, vanaf daar in een dubbele of driedubbele rij aan de zijrand, gevolgd door weer een enkelvoudige rij met vrij weinig oogjes.

Grote gevlekte landplatworm *Obama nungara*
Exotische soort. Vrij groot (7-30 cm), breed, afgeplat en bladvormig. Ogen zijn geplaatst in een enkele rij rond de voorrand en in meerdere rijen verder naar achteren langs de zijkant. Rugzijde gemarmerd licht- tot donkerbruin, soms bijna zwart, en voorzien van zwarte streepjes in de lengterichting. Een bleke middellijn kan aanwezig zijn door de afwezigheid van deze streepjes.

Kleine Australische tweestreek *Parakontikia ventrolineata*
Exotische soort. Klein (tot 3 cm), rug donkergrijs tot bijna zwart, met twee lichtere lengtestrepen. Duidelijk gemarkeerde buikzijde met afwisselend lichte en donkere lengtestrepen. Relatief grote ogen strekken zich uit in een enkele rij rond de voorste punt en in een enigszins verspringende rij langs de zijrand van het lichaam.

Blauwe tuinplatworm *Caenoplana coerulea*
Exotische soort, in Nederland alleen in kassen aangetroffen. Vrij groot (6-12 cm), donkerblauw tot glanzend zwart, met een crèmekleurige lengtestreek over het midden. Spitse kop en aan de onderkant licht- tot kobaltblauw. Veel kleine ogen in een enkele rij rond de kop, en daarna geclusterd langs de zijrand van het lichaam.

Colofon

Probeer ook eens de Soortzoeker Landplatwormen. Dit is een gratis digitale sleutel, te vinden onder: Determineren.nederlandsesoorten.nl.

Waarnemingen van landplatwormen kunnen, graag met foto, worden ingevoerd bij Waarneming.nl of worden gemeld bij EIS (eis@naturalis.nl).

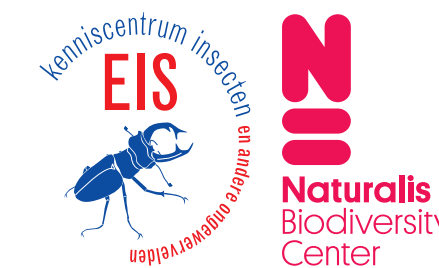
Tekst en samenstelling: Sytske de Waart

Foto's: Roy Kleukers, Pierre Gros, Jochem Kühnen, Aart van den Berg, Jan van Duinen, Stephen James McWilliam, Rasbak en Donald Hobern

Meer informatie: www.eis-nederland.nl/landplatwormen

Deze uitgave werd mogelijk gemaakt door het Team Invasieve Exoten (Bureau Risicobeoordeling & onderzoek) van de NVWA.

Een uitgave van EIS Kenniscentrum Insecten en Naturalis Biodiversity Center, maart 2021.

Landplatwormen

Hoe herken ik een landplatworm?

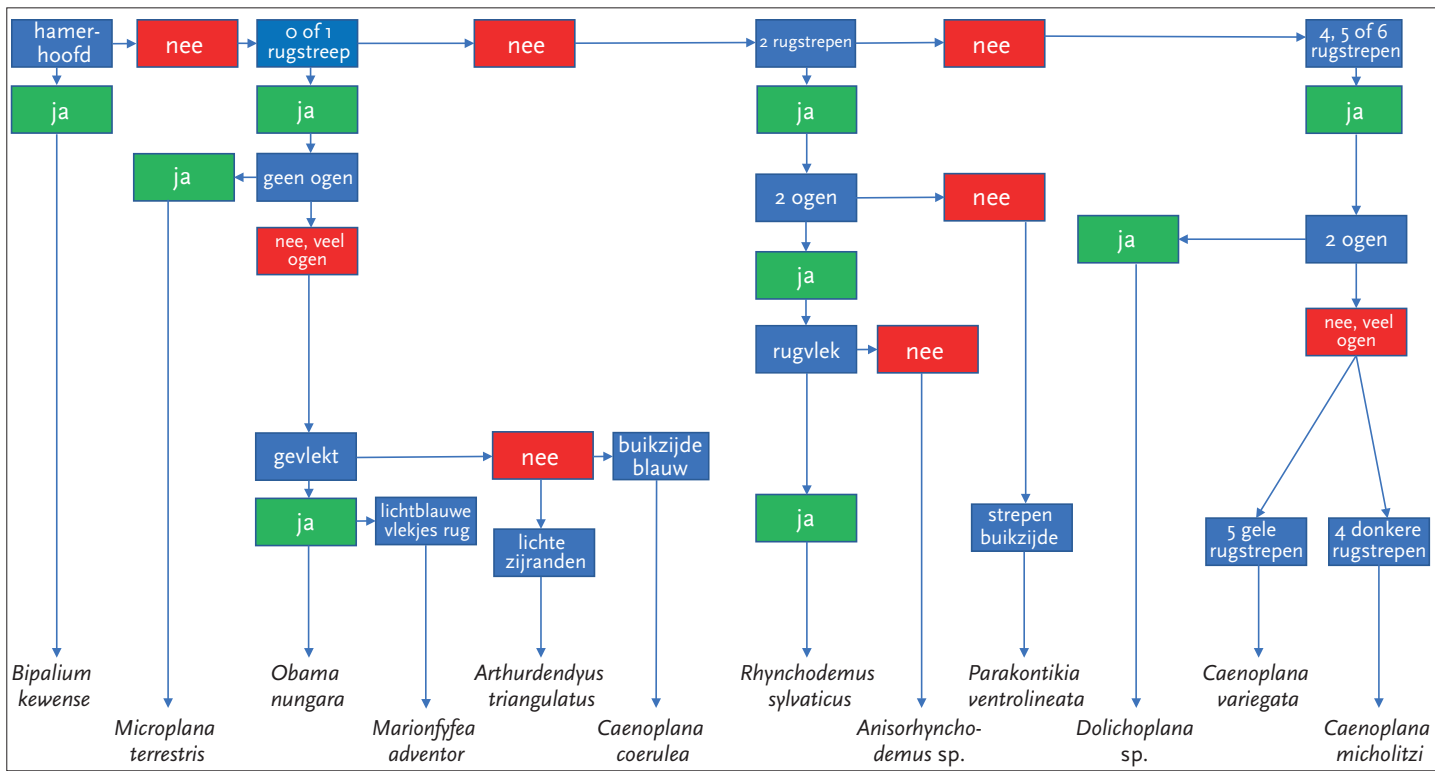
Ondanks hun naam, zijn landplatwormen meestal niet heel plat, maar eerder 'mollig'. Uiterlijke kenmerken als vorm van de kop, kleur, rugstrepen en oogpatroon kunnen helpen bij de determinatie. De twee inheemse soorten (de donkere en de tweelijnige landplatworm) zijn klein (1 tot 3,5 cm) en niet heel opvallend met hun grijze, bruinige of zwarte lijfjes. Uitheemse landplatwormen zijn als volwassen exemplaren vaak langer dan 10 cm, en hebben meestal uitbundiger kleuren, opvallende rugstrepen en soms een opvallende spatelvormige kop (hamerhoofd). Landplatwormen kunnen als volgt verzameld worden: breng de worm met behulp van een blaadje, takje of een penseel in een goed afgesloten bakje met daarin wat vochtig papier en blaadjes. Ze kunnen lange tijd zonder eten maar zijn slecht bestand tegen droogte en warmte en houden niet van licht (een koele, donkere plek is goed maar niet in de koelkast, dat is te koud). Probeer goede foto's te maken van de levende dieren.

Gelijkende wormachtige dieren

Landplatwormen kunnen verward worden met regenwormen of naaktslakken. Dit zijn ook wormachtige bodemdieren die op dezelfde plekken voorkomen als landplatwormen. Regenwormen zijn echter duidelijk gesegmenteerd, terwijl naaktslakken voelsprietten hebben en een 'zadel' achter de kop.

Naaktslak	Regenworm	Landplatworm
		
Lichaam gesegmenteerd:		
Nee	Ja	Nee
Overlangse streep:		
Soms	Nee	Vaak
Voelsprietten:		
Ja	Nee	Nee
Kenmerkend:		
Zadel en ademopening achter de kop	Bewegen door samentrekken en uitstrekken	Tastende beweging met opheven kop

Sleutel

Donkere landplatworm *Microplana terrestris*
Inheemse soort. Klein (tot 3,5 cm), met langwerpig lichaam, naar de kop toe slank uitlopend. Doorsnede van lichaam min of meer ovaal. Rugzijde eenkleurig grijs of zwart, de kruipzool veel bleker tot witachtig. De twee ogen zitten vooraan de kop, maar zijn zonder microscoop niet te zien.

Tweelijnige landplatworm *Rhynchodemus sylvaticus*
Inheemse soort. Klein (1-2 cm), grijsbruin, met twee donkere lengtestrepen over het lichaam en een donkere vlek midden boven op lichaam. Onderzijde is lichter. De kop is spits met twee duidelijke zwarte ogen.

Nieuw-Zeelands landplatworm *Arthurdendyus triangulatus*
Exotische soort, nog niet in Nederland aangetroffen. Groot (13-20 cm), leverbruin tot paars, met een donkere rugstreep en een lichte zijrand. In doorsnede driehoekig. Veel kleine oogjes, in een enkele rij rond de kop en langs het lichaam. Een karakteristieke platte opgerolde positie in rust. Beschouwd als schadelijke exoot omdat hij zich verspreidt in ons klimaat, regenwormen eet en erg vraatzuchtig is. Melding is verplicht.

Indonesische veelstreep *Caenoplana micholitzii*
Exotische soort, in Nederland alleen in kassen aangetroffen. Klein (tot 2,5 cm), met een breed, afgeplat lichaam. Ogen goed te zien en gerangschikt in een rij aan weerszijden van lichaam, maar afwezig op de voorpunt. Rug okergeel met vier in breedte variërende bruine lengtestrepen die samenkomen bij de stompe voorste punt. Buikoppervlak geelachtig grijs met de dorsale kleur zichtbaar aan de randen.

Hamerhoofdplatworm *Bipalium kewense*
Exotische soort, in Nederland alleen in kassen aangetroffen. Groot (10-30 cm), okergeel, met vijf donkere lijnen midden op de rug en een donkere vlek in de nek. Kop is plat en hamervormig. Veel kleine oogjes, verspreid langs de koprand en langs de rand van het lichaam. Op buikzijde bleke middenstreep, geflankeerd door twee smallere grijze of paarsachtige strepen.

Grote Australische geelstreep *Caenoplana variegata*
Exotische soort. Lang (3-17 cm), met een langwerpig, subcilindrisch lichaam. Kleine ogen in een enkele rij rond de voorste punt en vanaf daar aan de lichaamszijden, eerst in een onregelmatig cluster en verder naar achteren in een onregelmatige rij. Midden op de rug een geelachtige lengtestreep, met daarbinnen twee bruine smalle lijnen op een overwegend donkerbruin, bijna zwart oppervlak. Buikzijde is bleek.